

Н. С. Павлова

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій
та методики викладання інформатики
Рівненського державного гуманітарного університету

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено аналізу різних підходів до розуміння змісту поняття «професійна компетентність вчителя» та розкриттю її особливостей як основи підготовки студента до професійної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Обґрунтовано доцільність розмежування понять «професійна компетентність вчителя інформатики» та «професійна компетентність майбутнього вчителя інформатики» і на цій основі уточнено зміст професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики, яку розглянуто як інтегровану професійно-особистісну характеристику особистості, яка володіє сукупністю знань, умінь, навичок, професійно значущих особистісних якостей і мінімальним досвідом роботи в обраній професії, що необхідна для успішного вирішення завдань педагогічної діяльності й особистісної відповідальності за виконання професійних обов'язків. Професійна компетентність випускника ЗВО є його особистісним результатом професійної підготовки і насамперед оволодіння ґрунтовними знаннями з інформатики як науки та як шкільної дисципліни, з методики навчання інформатики, з дидактики та інших дисциплін психолого-педагогічного циклу. У структурі цієї компетентності виділено окремі компетентності (предметна, психолого-педагогічна, методична, інформаційно-комунікаційна, комунікативна, організаційно-управлінська, ціннісно-орієнтаційна, науково-дослідницька, творчо-інноваційна), що визначають досягнення майбутнього вчителя в обраній професії й особистісному розвитку. На основі виокремлених компетентностей визначено компоненти методичної системи підготовки майбутнього вчителя, передбачено: переосмислення цілей і завдань навчання з урахуванням розвитку в студентів умінь самостійно використовувати знання у професійній діяльності на рівні встановлених вимог до цієї професії, відповідального виконання професійних обов'язків; акцентування уваги на набутті студентами професійного досвіду через виконання практичних завдань, моделювання професійних дій вчителя та навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Ключові слова: професійна компетентність, професійна підготовка майбутнього вчителя інформатики, професійно-педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням державної освітньої політики є якісна підготовка фахівців, здатних критично мислити, бути гнучкими і відповідальними, приймати конструктивні рішення в нестандартних професійних ситуаціях і нести за них відповідальність, інтегрувати знання з різних галузей і навчатися упродовж життя. До того ж, складність і багатогранність освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти формують високі вимоги до професійної підготовки вчителів. Реалізація цих завдань у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) спирається на компетентнісний підхід, що розглядається міжнародною спільнотою як один із напрямів оновлення педагогічної освіти, формування і розвитку у майбутніх учителів системи компетентностей, наявність яких дозволить їм ефективно здійснювати професійну діяльність і вдосконалювати її з урахуванням перспектив розвитку інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність компетентнісного підходу як концепту-

альної основи професійної підготовки конкурентоздатних учителів висвітлена у працях низки дослідників, серед яких Н.М. Бібік, В.М. Галузьяк, М.С. Головань, В.І. Лозова, О.І. Локшина, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, О.С. Сисоєва, Ю.П. Шапран. Теоретико-методологічні засади компетентнісно-орієнтованої освіти відображено науковцями міжнародної спільноти (В.О. Адольф, Е.Ф. Зеєр, І.О. Зимня, Н.В. Кузьміна, Дж. Равен, А.В. Хуторський та ін.). Проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики в різний час висвітлювали В.Ю. Биков, А.М. Гуржій, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, С.А. Раков, Ю.С. Рамський, О.М. Спірін, С.О. Семеріков, Ю.В. Триус та ін. Різні аспекти підготовки учителів інформатики з урахуванням компетентнісно-орієнтованої освіти вивчали Л.І. Білоусова, Л.В. Брескіна, І.С. Войтович, О.М. Гончарова, Ю.В. Горошко, Т.П. Кобильник, К.Р. Колос, О.М. Кривонос, О.Г. Кузьмінська, С.М. Овчаров, Т.В. Підгорна, С.М. Прийма, З.С. Сейдаметова,

Т.В. Тихонова, І.О. Теплицький, Г.В. Ткачук, М.А. Умрик, В.В. Черних та ін. Питання формування та розвитку професійної компетентності учителів інформатики представлено у дисертаційних дослідженнях учених, серед яких Т.В. Добудько, О.В. Жмуд, О.С. Мойко, Г.В. Монастирна, К.П. Осадча, М.В. Рафальська, Я.Б. Сікора, В.В. Шовкун.

Зазначимо, що у наукових дослідженнях та інших інформаційних джерелах зустрічаємо різноманітні описи сутності та структури професійної компетентності та використання низки близьких за змістом понять, наприклад, «професійно-педагогічна компетентність», «педагогічна компетентність», «дидактична компетентність». Незважаючи на значну кількість праць щодо обґрунтування і впровадження компетентнісного підходу в професійну підготовку майбутніх учителів, формування і розвитку у студентів системи компетентностей, низка питань окресленої проблеми залишається дискусійною, зокрема, вимагає більш ґрунтовного вивчення поняття «професійна компетентність майбутнього вчителя інформатики» та напрями підготовки компетентного вчителя в умовах неперервного навчання.

Мета статті – аналіз різноманітних підходів до розуміння змісту поняття «професійна компетентність вчителя», уточнення сутності професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики й опис її узагальненої структури.

Виклад основного матеріалу. У рамках проекту TUNING компетентності є «динамічним поєднанням знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей, <...> формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах» [16, с. 8]. У цьому документі виокремлено загальні та фахові компетентності, які мають бути сформовані у фахівця після закінчення ЗВО.

Перші є багатофункціональними, наскрізними та такими, що формуються у процесі вивчення усіх без винятку дисциплін обраної студентом освітньої програми (ОП) та спрямовані на розвиток таких якостей, як активність, самостійність, комунікативність, креативність. Такі компетентності рекомендують називати ключовими, оскільки вони є підґрунтям для формування у вчителя професійних компетентностей і надають можливість ефективно діяти не лише в фаховому середовищі, але й у соціумі загалом. Другі залежать від предметної сфери, визначають профіль ОП та кваліфікацію випускника ЗВО. Що стосується класифікації фахових компетентностей, то здебільшого вони діляться на: знання і розуміння у предметній сфері, когнітивні уміння та навички у предметній сфері, практичні навички у предметній сфері [16, с. 17].

Варто зауважити, що у значній кількості ОПП, які формують відповідь на запитання, чого здобувач вищої освіти має навчитися, «прогнозовані

рівні професійних компетентностей ще недостатньо детермінуються об'єктивними чинниками, які мали б налаштовувати навчальний процес на формування у студента професійно значущих якостей» [1, с. 17]. Для вирішення цієї проблеми П.С. Атаманчук пропонує орієнтуватися на бінарну цільову програму, яка забезпечує можливість професійного узгодження змісту конкретної навчальної дисципліни зі змістом методичної підготовки майбутнього педагога. Доцільною є інтеграція ключових компетентностей фахівця у зміст навчальних дисциплін, а не представлення їх в окремому блоці ОПП.

І.А. Зязюн вважає, що ключові та професійні компетентності педагога об'єднує «досвід, що не зводиться до набору знань та умінь, а характеризує цілісність і конкретність сприймання ситуації», а суттєвими розмежуваннями є «рівні їх мобільності, опори на фундаментальний науковий базис, затребуваності загальнокультурного компоненту змісту освіти» [6, с. 333]. Водночас вчений уточнює, що професійно-педагогічна компетентність є готовністю і здібністю вчителя виконувати педагогічні функції згідно з нормативами і стандартами та виділяє у ній фахову, психолого-педагогічну, методичну складові частини [6, с. 404]. Слушною є думка В.В. Каплінського про те, що при визначенні загальнопедагогічної компетентності на перший план висуваються не спеціальні, а педагогічні й особистісні характеристики вчителя, тобто «структура загальнопедагогічних знань, умінь, здібностей та особистісних якостей вчителя, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності» [7, с. 24].

У структурі компетентностей вчителя інформатики, за О.М. Спіріним, міститься загальна та професійно-спеціалізована (поєднує адаптаційні компетентності та компетентності професійного розвитку) компетентності [8, с. 212]. Зокрема, у системі професійно-спеціалізованих компетентностей вчений виділяє 6 загальнопрофесійних, 13 предметно-орієнтованих, 18 технологічних, 13 професійно-практичних компетентностей. Незважаючи на те, що у представленій структурі професійної компетентності вчителя не відображено особливості його педагогічної діяльності та відсутні педагогічна та методична компетентності, запропонована система є достатньо актуальною для нашого дослідження. Подібної думки дотримується І.О. Теплицький і у системі компетентностей вчителя виокремлює такі компетентності: ключові (навчальні, соціальні, загальнокультурні та ін.); загальнопрофесійні (методичні, науково-дослідницькі, психолого-педагогічні, організаційно-управлінські та ін.); професійні (предметні) [19, с. 18].

Під соціально-професійною компетентністю випускника ЗВО науковці під керівництвом М.І. Жалдака розуміють його інтегральну особистісну характеристику, що формується на основі інтелектуальних здібностей і особистісних якостей і є підставою визнання його компетентностей у певній галузі [5]. У структурі цієї компетентності виділено: інтелектуальний та особистісний блоки; соціально-значущі та професійні компетентності. Набуття вчителем професійних компетентностей передбачає засвоєння ґрунтовних знань із фахових дисциплін, педагогіки, дидактики, психології та методики навчання, розвиток педагогічних умінь, які пов'язані з діями вчителя у різних педагогічних ситуаціях, формування необхідних особистісних якостей, комунікативних навичок, наявність потреби самовдосконалення і саморозвитку.

Низка науковців трактує професійну компетентність фахівця як:

– психологічне, професійне і суб'єктне утворення, що формується у процесі здобуття вищої освіти, актуалізується, розвивається і вдосконалюється у професійній діяльності, ефективність здійснення якої суттєво залежить від теоретичної, практичної та психологічної видів підготовленості до неї, здатності та готовності до її здійснення, суб'єктних, професійно значущих індивідуальних якостей фахівця, сприйняття ним цілей, цінностей, змісту, результатів та особливостей цієї діяльності [22, с. 32];

– інтегровану якість, що передбачає оволодіння професійними знаннями й уміннями їх застосовувати у педагогічній практиці [8, с. 8];

– інтегральну, професійно-особистісну характеристику, що містить сукупність знань, умінь та особистісних якостей, визначає здатність педагога ефективно здійснювати педагогічну діяльність, технічно і цілеспрямовано вирішувати професійні завдання й проблеми, забезпечує саморозвиток і самоосвіту [9, с. 16].

– здатність до виконання педагогічної діяльності на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, цінностей і значущих особистісних якостей [4, с. 66].

В.П. Галузьяк розмежовує вузьке трактування змісту професійної компетентності як інструментальної характеристики особистості (комплекс знань, умінь і навичок, необхідних для успішної діяльності) та розширене, що включає до її складу мотиваційно-ціннісні компоненти (ціннісні орієнтації, мотиви, якості тощо) [3]. Вчений висловлює думку про те, що розширене трактування містить небезпеку отождіння феномену з такими категоріями, як професійна готовність, професійна культура, професіоналізм, і розглядає педагогічну компетентність як «інтегральну (комплексну) властивість особистості педагога, що набувається у процесі навчання (професійної підготовки), ґрун-

тується на засвоєних знаннях, уміннях і навичках і виступає передумовою успішного виконання завдань педагогічної діяльності» [3, с. 63]

Безперечно, здобувач вищої освіти набуває мінімального досвіду професійної діяльності, тобто відбувається «професійне становлення особистості майбутнього професіонала» [2, с. 152], і він не може розглядатися як фахівець, який досягнув високого рівня професійної майстерності. Але на етапі завершення процесу здобуття вищої освіти випускник ЗВО має володіти сформованими на певному рівні загальними та професійними компетентностями, на основі яких він буде вдосконалюватися в обраній професії, покращувати якість власної професійно-педагогічної діяльності. Саме тому актуальною є позиція Я.Б. Сікори про те, що потрібно розмежовувати поняття «професійна компетентність вчителя інформатики» та «формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики» [17, с. 9]. Зокрема, друге поняття вчена розглядає як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з педагогіки, психології, інформатики та методики її викладання, вміннями застосовувати їх у нестандартних ситуаціях із використанням засобів моделювання з метою забезпечення розвитку особистісних якостей і властивостей, що визначаються здатністю до продуктивної професійної діяльності.

Цілком слушною для нашого дослідження є думка К.П. Осадчої, яка розглядає професійну компетентність майбутнього вчителя інформатики як цілісну, динамічну, інтегративну структуру, що «відображає сукупність професійних та індивідуальних якостей особистості (знань, умінь, навичок, здатностей, ціннісних орієнтацій, стратегій і способів діяльності, готовності до педагогічної діяльності), що формується у процесі професійно-педагогічної підготовки студентів» [13, с. 81].

Професійна компетентність майбутнього учителя інформатики у дослідженні В.В. Шовкуна – «це здатність фахівця, що основана на знаннях, уміннях, навичках, отриманому досвіді та здібностях, які надбано і розвинуто завдяки навчанню» [21, с. 51]. Формування цієї компетентності, на думку вченого, має відбуватися у трьох напрямках: формування особистісного стилю діяльності; становлення професійного світогляду; становлення професійної культури. У дослідженні [14] професійна компетентність вчителя інформатики визначена як вміння ефективно навчати й виховувати, відповідні особистісні якості і на основі якої «повинна забезпечуватися така праця вчителя, в якій на достатньо високому рівні здійснюється педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, реалізується особистість вчителя, у якій досягаються хороші результати навчання і виховання школярів».

Неординарне трактування професійної компетентності фахівця обґрунтовує М.А. Чошанов,

на думку якого, відображення у її змісті лише рівня кваліфікації і професіоналізму фахівця є недостатнім [20]. Науковець формулює власну «формулу компетентності», виокремивши у ній:

- мобільність знань – це здатність особистості постійно оновлювати наявні знання, освоювати нові відомості, що сприяє успішному вирішенню професійних задач у певний час і за певних умов;
- варіативність методу – це вміння серед методів і способів вирішення проблеми знаходити оптимальні для конкретних ситуативних умов;
- критичність мислення – це здатність особистості з багатьох рішень обирати найбільш оптимальне, аргументовано спростовувати хибні рішення, ставити під сумнів ефектні, але не ефективні рішення.

І.І. Драч професійну компетентність педагога представляє у поєднанні загальнопрофесійних (специфіка професійної діяльності) і спеціально-професійних (особливості викладання конкретної дисципліни) компетентностей та у її структурі виокремлює такі компоненти [4, с. 66–77]:

- когнітивний (система знань предметної сфери, на основі яких формується компетентність і психолого-педагогічні знання);
- діяльнісний (сукупність умінь, що базуються на здобутому досвіді);
- особистісний (сукупність важливих для соціальної та професійної діяльності якостей особистості).

Подібною думки дотримується М.В. Рафальська, конкретизуючи у системі професійних компетентностей вчителя інформатики компетентності [15, с. 79]:

- загальнопрофесійні: дидактико-методичні, організаційно-управлінські, психолого-педагогічні, дослідницькі, комунікативні, природничо-математичні компетентності;
- предметні (інформатичні): інформологічно-методологічні, інформаційно-технологічні, компетентності у галузі моделювання, компетентності у галузі комп'ютерної інженерії, компетентності у галузі алгоритмізації та програмування.

М.В. Опачко представляє структуру професійної компетентності педагога як сукупність фахової, психолого-педагогічної, методичної, інформаційно-комунікаційної, управлінської компетентностей [12, с. 96–97]. Структуру кожної з них вчена представляє через знання (когнітивний компонент), навички (операційний компонент), систему ставлень (сукупність емоційно-вольових, мотиваційних установок та оцінних суджень).

Технологія формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики, за К.П. Осадчою, містить компоненти [14, с. 122–127]:

- цільовий (реалізація комплексної мети та завдань щодо формування складових професійної компетентності);

- діагностуючий (моніторинг рівнів сформованості професійної компетентності);

- стимуляційно-мотиваційний (формування сукупності мотивів, стимулів, спрямованості та потреб);

- змістовий (база професійних знань, умінь, навичок, стратегій і способів діяльності);

- операційно-діяльнісний (процесуальна сутність вивчення фахових дисциплін, акцентуючи увагу на характері взаємодії викладача і студентів);

- контроль-регулятивний (контроль за процесом формування професійної компетентності при вивченні фахових дисциплін);

- оцінювально-регулятивний (оцінювання та регулювання сформованої у процесі вивчення фахових дисциплін професійної компетентності, самооцінка студентами власних навчальних досягнень).

Базовою характеристикою професійної компетентності фахівця, за О.І. Матяш, є ступінь сформованості у нього комплексу знань, умінь, навичок, досвіду, який забезпечує готовність і здатність виконання певної професійної діяльності [10, с. 107]. Дослідниця доводить, що формуванню та розвитку у майбутнього вчителя професійної компетентності сприяє «взаємозалежність, взаємозумовленість компонентів трьох різних середовищ: професійної придатності особистості; професійного навчання; професійного досвіду, єдність завдань формування та розвитку професійних мотивів, професійних знань, професійних умінь і професійних переконань» [10, с. 123].

На основі аналізу науково-методичних і психолого-педагогічних джерел робимо висновок про те, що вчені ще не виробили єдиного і загальноприйнятого визначення змісту професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики, але більшість розбіжностей не мають принципових відмінностей і лише підкреслюють унікальність педагогічної діяльності, складність її змісту та структури.

Професійну компетентність майбутнього вчителя інформатики розглядаємо як інтегровану професійно-особистісну характеристику особистості, яка володіє сукупністю знань, умінь, навичок, професійно значущих особистісних якостей і мінімальним досвідом роботи в обраній професії, що необхідна для успішного вирішення завдань педагогічної діяльності та особистісної відповідальності за виконання професійних обов'язків. Професійна компетентність випускника ЗВО є його особистісним результатом професійної підготовки і насамперед оволодіння ґрунтовними знаннями з інформатики як науки та як шкільної дисципліни, з методики навчання інформатики, з дидактики та інших дисциплін психолого-педагогічного циклу. Безперечно, головним чинником у формуванні професійної компетентності є особистість, її інтелектуальний і творчий потенціал.

Беручи до уваги логіку побудови системи компетентностей, вважаємо, що професійна компетентність майбутнього вчителя інформатики також має ієрархічну структуру, аналіз якої надає можливість глибше з'ясувати сутнісні характеристики цієї компетентності. До того ж, вчитель інформатики, котрий працює в закладі загальної середньої освіти, виконує низку фахових обов'язків і здійснює різні види професійної діяльності, кожна з яких вимагає мотивації, певних знань і умінь, особистісних якостей тощо. Саме тому варто виділити у структурі професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики окремі компетентності, що визначають його досягнення в обраній професії та в особистісному розвитку й оволодіння якими має відбуватися в межах вивчення кожної навчальної дисципліни:

– *предметна (інформатична)*: сукупність знань з інформатики та суміжних із нею дисциплін, які формують загальний і професійний інтелект особистості, її загальнонаукову та професійну підготовленість до самостійного й відповідального розв'язування практичних задач за фахом;

– *психолого-педагогічна*: фундаментальні знання з дисциплін психолого-педагогічного циклу, уміння їх переносити у площину методики навчання інформатики; засвоєння педагогічних ідей, технологій та освітніх підходів; розуміння інноваційних методів, способів організації навчання, їх доцільного поєднання з традиційним навчанням і з урахуванням особливостей вікового й індивідуального розвитку учнів; розвиток таких якостей, як педагогічна ерудиція, педагогічне мислення тощо;

– *методична*: розуміння місця і значення методики навчання інформатики у власній професійній підготовці; знання основних компонентів методичної системи навчання інформатики; володіння технологіями, способами педагогічної комунікації, методами навчання інформатики; використання фундаментальних знань з інформатики та методики навчання інформатики при проектуванні освітнього процесу за різними навчальними програмами і розв'язуванні системи задач методичного характеру тощо;

– *інформаційно-комунікаційна*: сукупність сформованих знань та умінь, які дозволяють орієнтуватися в інформаційному потоці, опрацювання різнотипних відомостей відповідно до особистісних і професійних потреб, дотримуючись інформаційної безпеки, структурування відомостей у контексті професійної діяльності, формування навичок відповідального і доцільного використання ІКТ у професійній діяльності;

– *організаційно-управлінська*: внутрішні чинники, які формують уміння прогнозувати й організувати успішну власну професійну діяльність і навчально-пізнавальну діяльність учнів на під-

ґрунті суб'єкт-суб'єктних відносин, управляти цими процесами, гнучко корегуючи співпрацю з урахуванням обставин, відповідально виконувати професійні обов'язки;

– *ціннісно-орієнтаційна*: сукупність сформованих ціннісних орієнтацій та установок, що сприяють реалізації особистісних професійних здібностей, визначенню місця і ролі особистості у професійній діяльності та повсякденному житті, самоусвідомленню і самоствердженню, проектуванню подальшого професійного розвитку;

– *комунікативна*: володіння вербальними і невербальними засобами комунікації, методами та прийомами конструктивного спілкування з усіма учасниками освітнього процесу, вміння приймати незалежну позицію під час вирішення конфліктів, прогнозувати позитивну і результативну співпрацю з учнями та колегами;

– *науково-дослідницька*: обізнаність із методами науково-педагогічного дослідження, сформовані уміння аналізувати наукові дослідження за фахом, формулювати педагогічну проблему у вигляді наукової проблеми та визначати напрями її дослідження, будувати аргументовані висновки, узагальнювати і систематизувати власні професійні досягнення та представляти їх у різних форматах, вивчати педагогічний досвід практикуючих учителів інформатики;

– *творчо-інноваційна*: внутрішні чинники, які зумовлюють потребу у критичному мисленні, творчості, розвитку власного інтелектуального потенціалу, пошуку нестандартних ідей, вивченні інноваційних проектів і їх впровадженні у власну педагогічну діяльність.

Згадані вище компетентності визначають показники сформованості таких компонентів методичної системи підготовки майбутнього вчителя інформатики, як:

– *мотиваційно-ціннісний (ціннісно-орієнтаційна компетентність)*, який визначає зацікавленість особистості до формування професійної компетентності, інтерес до педагогічної діяльності та розвитку особистісних і професійно значущих якостей, бажання саморозвиватися в особистісному та професійному напрямках, тобто у студента «має виробитися власна філософія життя, яка допоможе йому зрозуміти призначення його професійної діяльності, надасть їй особистісного смислу, створить основу для побудови своєї системи професійної діяльності» [2, с. 154];

– *когнітивно-діяльнісний (предметна, психолого-педагогічна, методична, інформаційно-технологічна, організаційна, науково-дослідницька компетентності)*, який охоплює знання, що необхідні для успішної педагогічної діяльності, уміння їх використовувати при розв'язуванні реальних професійних завдань, набуття досвіду застосування здобутих знань та умінь в обраній професії.

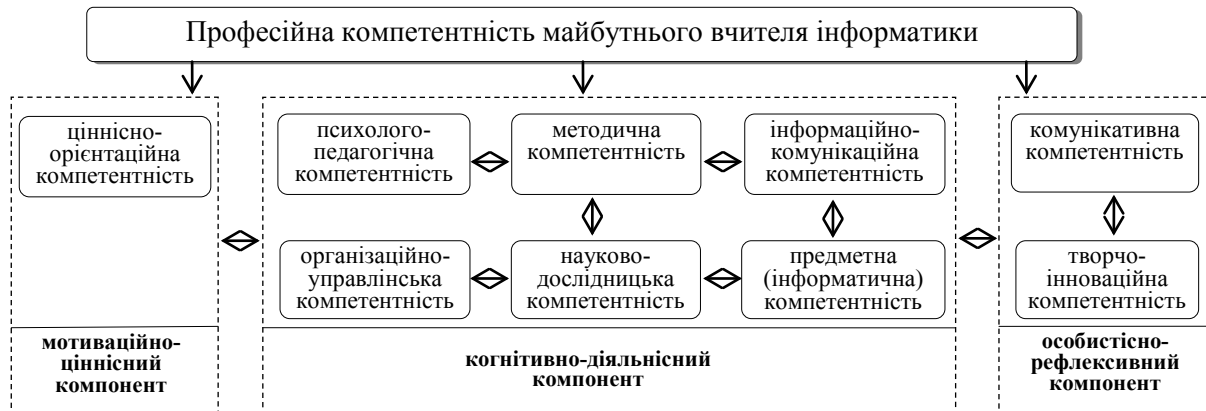

Рис. 1. Складники методичної системи професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики

– *особистісно-рефлексивний* (комунікативна та творчо-інноваційна компетентності), який реалізує уміння особистості адекватно здійснювати рефлексивні процеси, розвивати рефлексивні здібності, будувати траєкторії власного професійного й особистісного розвитку.

Висновки і пропозиції. Таким чином, у компетентісно орієнтованій методичній системі підготовки майбутніх учителів інформатики, складники якої відображено на рис. 1, передбачено: переосмислення цілей і завдань навчання з урахуванням розвитку в студентів умінь самостійно використовувати знання у професійній діяльності на рівні встановлених вимог до професії, відповідального виконання професійних обов'язків; акцентування уваги на набутті студентами професійного досвіду через виконання реальних практичних завдань, моделювання професійних дій вчителя, навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Особливості педагогічної діяльності вчителя інформатики, усвідомлення соціальної значущості й особистісної відповідальності за результати цієї діяльності зумовлюють неперервність процесів формування та розвитку його професійної компетентності упродовж усього життя. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів описаної проблеми. Подальші дослідження спрямовані на вивчення компонентів професійної компетентності та їх формування в майбутнього вчителя інформатики в умовах неперервної професійної освіти.

Список використаної літератури:

1. Атаманчук П.С. Управління процесом формування професійних компетентностей майбутнього педагога-фізика. *Sciences of Europe*. 2018. Vol. 2. № 30. Р. 6–20.
2. Войтович І.С. Удосконалення підготовки майбутніх учителів інформатики на основі професійно орієнтованих технологій навчання. *Наукові записки РДГУ*. 2014. Вип. 10 (53). С. 151–156.
3. Галузяк В.М. Поняття компетентності в контексті визначення професійних вимог до осо-

бистості педагога *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія педагогіка і психологія*. 2017. Вип. 50. С. 59–68.

4. Драч І.І. Управління формуванням професійної компетентності магістрів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади : монографія. Київ : Дорадо-Друк, 2013. 456 с.
5. Жалдак М.І., Рамський Ю.С., Рафальська М.В. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2009. № 7 (14). С. 3–10.
6. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
7. Каплінський В.В. Загальнопедагогічна компетентність учителя: особливості, складники, шляхи формування : монографія. Вінниця : ТОВ Ніланд ЛТД, 2017. 154 с.
8. Лебедева О.В. Развитие методической компетентности учителя как средство повышения эффективности учебного процесса в общеобразовательной школе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Нижний Новгород, 2007. 24 с.
9. Масюкова Н.Г. Развитие методической компетентности учителя в процессе повышения квалификации с использованием дистанционных образовательных технологий : монографія. Ставрополь : СКИРО ПК и ПРО, 2018. 216 с.
10. Матяш О.І. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності майбутнього вчителя математики до навчання учнів геометрії : монографія. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2013. 450 с.
11. Моторіна В.Г. Дидактичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів математики у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2005. 47 с.

12. Опачко М.В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізики з дидактичного менеджменту : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 685 с.
13. Осадча К.П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Мелітополь, 2010. 423 с.
14. Рамський Ю.С., Балик Н.Р. Методична підготовка вчителя інформатики та розвиток його фахових компетентностей. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2009. Вип. 7. С. 32–35.
15. Рафальська М.В. Формування інформатичних компетентностей майбутніх вчителів інформатики у процесі навчання методів обчислень : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 313 с.
16. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова ; за ред. В.Г. Кременя. Київ : ДП НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
17. Сікора Я.Б. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики засобами моделювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2010. 22 с.
18. Спірін О.М. Методична система базової підготовки вчителя інформатики за кредитно-модульною технологією : монографія. Житомир, 2013. 182 с.
19. Теплицький О.І., Семеріков С.О., Соловйов В.М. Професійна підготовка учителів природничо-математичних дисциплін засобами комп'ютерного моделювання : соціально-конструктивістський підхід : монографія. Кривий Ріг : Видавничий відділ ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. Т. X. Вип. 1 (10). 278 с.
20. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения : методическое пособие. Москва : Народное образование, 1996. 160 с.
21. Шовкун В.В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2016. 247 с.
22. Ягупов В.В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців у системі професійно-технічної освіти. *Креативна педагогіка*. 2011. № 4. С. 28–34.

Pavlova N. Professional competence of a future information teacher as the basis of preparation for activities in general secondary education

The article is dedicated to the analysis of different approaches to understanding of the concept meaning "professional competence of the teacher" and to reveal its features as a basis for preparing a student for professional activity in general secondary education institutions. The expediency of differentiation between the concepts of "professional competence of a computer science teacher" and professional competence of a future computer science teacher" is substantiated, and on this basis the content of the professional competence of the future computer science teacher is clarified, which is considered as an integrated professional and personal characteristic of the individual, possessing a set of knowledge, skills, skills, professionally significant personal qualities and minimal experience in the chosen profession, that is necessary to successfully complete the tasks of teaching and personal responsibility for the fulfillment of professional responsibilities. The professional competency of the graduate of the University is his personal result of professional training and first of all, mastering a thorough knowledge of computer science as a science and as a school discipline, in the methodology of teaching computer science, didactics and other disciplines of the psychological-pedagogical cycle. In the structure of this competence are distinguished individual competencies (subjective, psychological and pedagogical, methodical, information and communication, communicative, organizational-managerial, value-orientation, scientific-research, creative-innovative) that determine the achievement of the future teacher in the chosen profession and personal development. The components of the methodological system of preparation of the future teacher are determined on the basis of the distinguished competences, it is supposed: rethinking the goals and aims of learning based on the development of students' ability to independently use knowledge in professional activity at the level of established requirements for the profession, responsible performance of professional duties, emphasizing on students' professional experience through practical work, modeling of professional actions of the teacher and educational and cognitive activity of students.

Key words: professional competence, professional training of the future computer science teacher, professional and pedagogical activity.